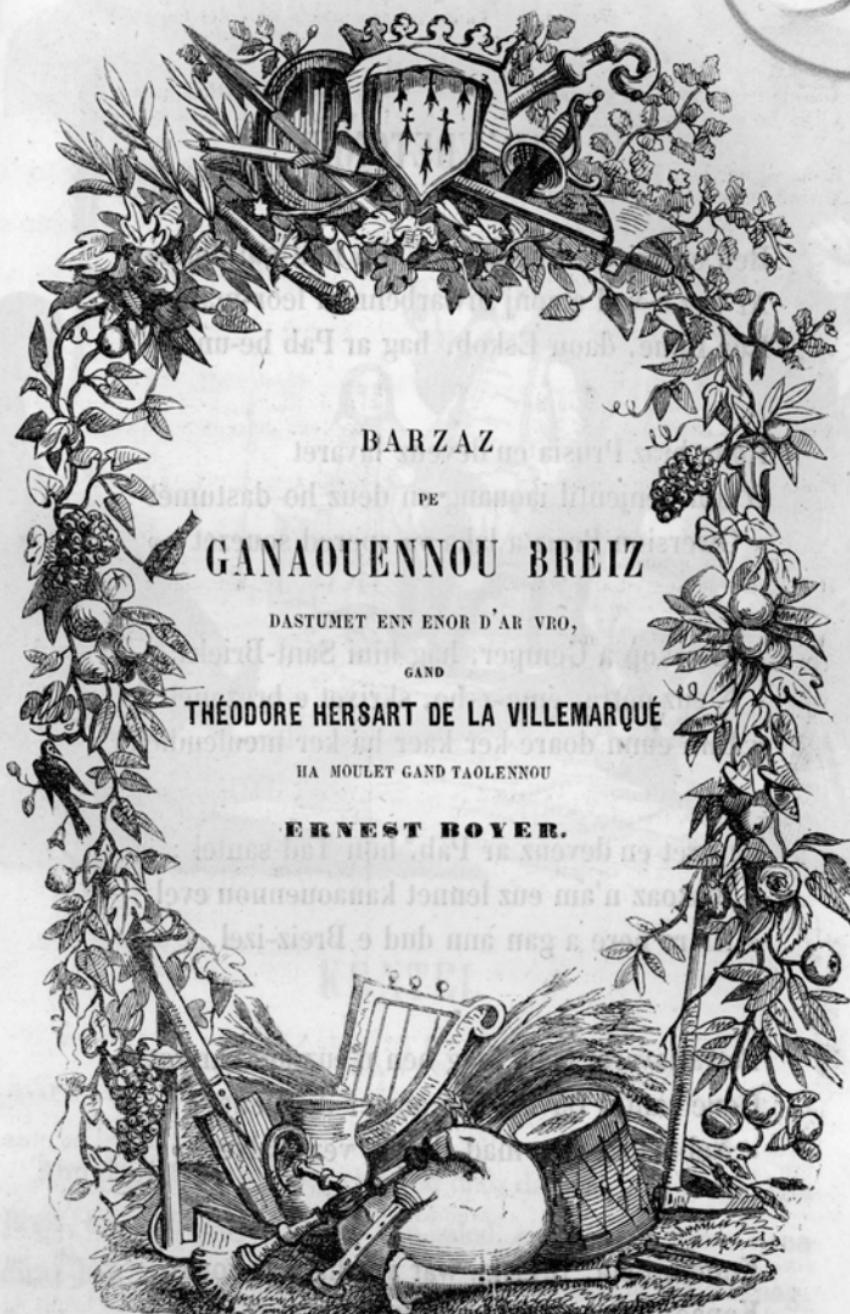

(69)

BARZAZ

GANAOUENNOUN BREIZ

DASTUMET ENN ENOR D'AR VRO,

GAND

THÉODORE HERSAT DE LA VILLEMARQUÉ

HA MOULET GAND TAOLENNOU

ERNEST BOYER.

D'AR VRETONED.

Red eo rei da c'houzout d'ann holl guitibunan
Ar pez a vad a zonj diwarbenn al leor-man
Eur Roue, daou Eskob, hag ar Pab he-unan.

Roue braz Prusia en devetuz lavaret
D'ann denjentil iaouang en deuz ho dastumet .
« Gwersiou Breiz a laka va spered souezet ! »

Ann eskop a Gemper, hag hini Sant-Brieg :
« N'euz netra, eme-z-ho, skrivet e brezonek
« Enn eunn doare ker kaer ha ker meuleudiek. »

Lavaret en deveuz ar Pab, hon Tad santel :
« Biskoaz n'am euz lennet kanaouennou evel
« Ar re pere a gan ann dud e Breiz-izel. »

Petra lavaret ken ? Hag hen n'euz ket skrivet
Roue santel David, enn amzer dremenet ?
« Neb a gan a ra mad, hag a vezo salvet. »

Kanomp eta, Breiziz, war vor ha war zouar
Kanaouennou hor bro pere n'euz ked ho far ;
Hag enor braz da Vreiz ha da gement he c'har !

KENTEL

DIWARBENN KANAOUENNNOU BREIZ.

Ann denjentil iaouank pehini en deuz dastumet kanaouennou Breiz, oa eunn nozvez, ekorn ann oaled, eunn ozac'h koz o kana diraz-han, amezeien o selaou, evel ma welit enn daolen diaraog. Goude ma en devoa ann ozac'h kanet, hag ann denjentil skri vet, ann den koz a gomzaz evelhenn : — Klevet am euz, va mab, eme-z-han, penaouz hoc'h euz great, evid re ker, eunn diltab ka-

naouennou euz ar vro, ha penaoz int bet kavet ker kaer gand ann dud desket mad, e pevar c'horn ar bed, na glever a bep tu nemed meuli ar Vretoned. Ha perag na rit-hu ked eunn dibab-all, evid ar Vretoned ho-unan, c'houi pehini a gar anezho evel ma oc'h karet gant-ho ? Mar kirit me rei d'e-hoc'h eunn ali : eunn dra deread a ve, lakaat moula hor c'hanaouennou, hini hag hini ; hag e vent kavet da brena digand ar ganerien pe digand al levrierien, evel ar c'hanaouennou-all. Ann dud ho c'haffe, er pardoniou pe er foariou, da gas gant-ho d'ar ger : plijadur vraz e rafe d'ann neb a oar lenn ho c'havout skrivet, abalamour n'int ked anavezet penn-da-benn gand ann holl, ha n' int ket kanet ervad e peb leac'h. Hag o vez a bet prenet, na vent ket taolet a gostez evel koz-rimolennou zo ; neb aoun ! Miret e vent ; ha pa ve eunn nebeudik mad anezho, e c'hall-fent beza kaset da eul levrier bennag, da staga ann eil diouc'h e·ben, ha da lakaat eur golo war-n-ezho ; ha great eul leor kaer hag a rafe dudi d'ar Vretoned, setu !

— Ober a rafe, avad ! — eme ann amezeien enn eur vouez.

— Tad koz, a respontaz ann aotrou, pellik zo abaque e leverer penaoz ann dud deuet enn oad, a zo furoc'h evid ann dud iaouank ; kredi a rann. Biskoaz na vije deuet em spered ar pez a aliit ac'hanoun da ober ; heulia a rinn hoc'h ali, heb mar, ha bennoz Doue d'e-hoc'h ! Me a lakai moula diwar va c'houst evid ar bobl kanaouennou ar vro ; ha ne ket war baper stoup e vezint moulet na ken-nebeud gand lizere~~nou~~ koz, na ken-nebeud gand koz-liou ; pell a·ze ; moulet e vezint war baper gwenn-kann, ha

gand lizerennou nevez-flamm, ha gand liou mad ; ha moulet e Paris, gand ann hini a zo mestr war ann holl voulerien.

Petra zonj d'e-hoc'h, tad koz ? Ha mad a vezо kement-se ? Koulskoude ouspenn e rinn. Me rai evid al labourerien ar pez n'ameuz ket great evid tud ker : brema eo deut ar c'hiz lakaat taolennou war leoriou ann dudchentil ; mad ! me a lakai, ober taolennou kaeroc'h c'hoaz war ar c'hanaouennou a likinn moula evid ann dud diwar ar meaz ; hag evel n'int ket pinvidik, siouaz, d'ezho ! hi a gavo ar c'hanaouennou-ze da brena, loden ha loden, pa girint, marc'had mad, priz al liou, ar paper, hag ann taolennou ; netra ken ; ha c'hoaz e vijent roet evit netra d'ezho paneved d'ar mizou braz, paneved d'ar pez a zo red pea d'ar voulerien, d'ann taolenerien ha d'al levrierien, kerkouls ha d'ar ganerien baour.

Evelse e komzaz ann aotrou.

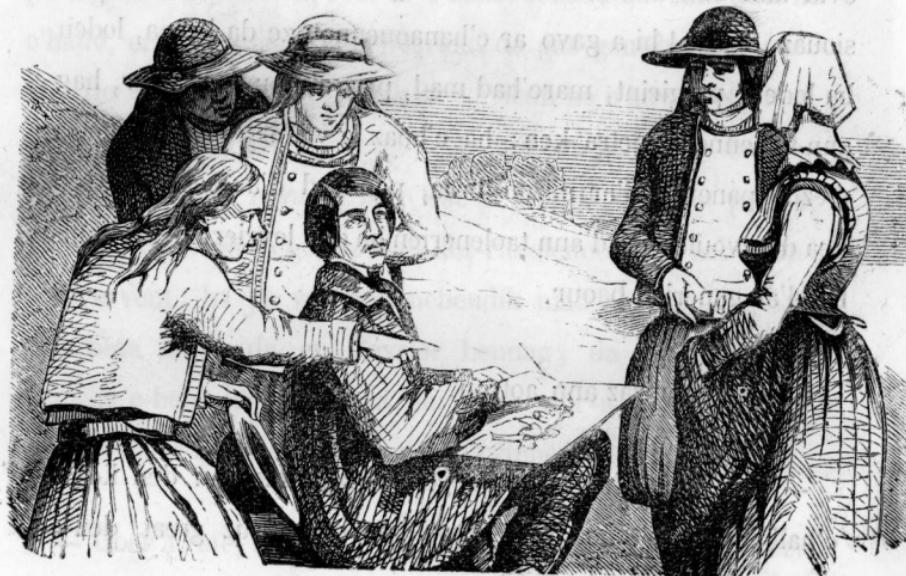
— Mar teuit a-benn euz a gement-ze, eme ann den koz, e c'hallfet lavaret ho pezo great, ar pez n'euz great den-e-bed. —

Ha great en deuz avad ann denjentil iaouang evel m'en doa lavaret.

Lekeat en deuz moula kanaouennou ar vro ; ha loden ha loden ho c'haver da brena, marc'had mad, digand al levrierien ha digand ar' ganerien ; ha setu hi.

Prenet eta ann neb a garo ; kanit-ho ; ha, goude ho c'hana, sellit mad ouz ann taolennou kaer a zo lekeat war-n-ezho.

Great int bet enn darn vuia gand eunn taolenner dispar, ganet ha maget e Breiz, hag en deuz baleet dre bevar c'horn ar vro, o tenna war baper kizou ar Vretoned, kaera giz a zo er bed. Hen eo a welit ama warlerc'h, oc'h ober ann taolennou, evel ma hoc'h euz gwelet diaraog, o skriva he ganaouennou, ann aotrou en deuz lekeat ober taolennou evid al leor-man.

Sant Izidor, patron al labourerien, o'z arat.

AL LABOURERIEN.

Ar c'henta roueou a zo bet a oa labourerien douar. Meur a zen a vrezel, hag euz ar re ar muia brudet, enn amzer goz, a vije kavet er park o labourat ; neuze, enn hor bro-ni, ann duchentil vraz n'ho doa ket mez torri douar ; hirio ann deiz c'hoaz zoken, impalaer braz Bro Sina, a gas ann arar, he unan. Petra ken e livirinn d'e-hoc'h ? Ha ne oa ket sant Izidor benniget labourer douar, enn he vuhez, hag hen

brema patrom ann dud diwar ar meaz ? Red eo eta d'ann holl guitibunan karout hag-enori eur stad a zo bet enn hi roueou, ha brezelerien brudet, ha tuchentil vraz ; eur stad a zo c'hoaz enn bi eunn impalaer ; eur stad hag a zo bet enoret gand eur zant euz ar re vrasa. Ann neb na gar ked, ha na enor ked al labourerien, a zo eta eur c'hoz-fougeer, netra ken ; ha diskouez a ra penaizo n'en deuz na deskadurez na skiant nag anaoudegez-vad zoken , abalamour ma zebr bemdez bara, heb sonjal eo bet hadet ar greundre c'houezen tal al labourerien baour. Evid ann hini en deuz dastumet kanaouennou Breiz, karout a ra euz a greiz he galon ann dud diwar ar meaz ; ho meuli a ra, ha c'hoant en deuz da ober ho mad. Dreze e laka kentel kaer al labourerien e penn ann holl ganaouennou euz ar vro. Selaouit, me ho ped, va zudigou keaz :

War don : *Santez Mari mamm Doue.*

Tostait holl, Bretoned, da glevet eur gentel :
 War buhez al labourer eo bet great n'euz ket pell ;
 Eur vuhez kriz ha poaniuz ; paouez na deiz na noz !
 Hag a ren a galoun-vad da vont d'ar Baradoz.

Al labourer a labour, n'euz forz e pe amzer,
 Kouls dindan ar ienien ha dindan ann domder ;
 Pa vez erc'h, grizil, kurun, avel, glao, skourn, kazerc'h,
 Enn he bark, o labourat, daoubleget, hen gwelfec'h.

Al labourer zo gwisket, peurvua gant lien ;
 Ne vez ket treset bemdeiz, evel ar yourc'hizien ;
 He zillad zo truillennet, gand ann douar saotret,
 Re ker, a renk he gavout, a skop ouz he welet.

Dishenvel meurbed eo stad ar paourkeaz labourer,
Dishenvel diouc'h stad ann dud pere a chom e ker ;
Re-ma ho deuz kik, pesked, ha bara gwenn bepret,
Al labourer tammou iod, bara seac'h, dour bervet.

Al labourer renk pea, pea e peb amzer,
Pea tellou d'ar roue, beb bloaz, teir pe bedeir ;
Pa ranko pea he vestr, ma n'eo prest ann arc'hant,
Foar a reer gand he zanvez ; aman ann nec'hamant !

Da bea c'hoaz en deveuz obidou d'ar person,
Evel ma'zeo ar c'hustum, kement-se zo gwirion ;
Rei ho c'hest d'ar veleien, aluzen d'ar beorien,
Hag, evit na faziint ket, gwir d'he zervicherien.

Al labourer c'hoaz ouspenn a vez tamallet ;
Gand ann dud euz al lezen e vez dibourc'het,
Euz he nebeud a vadou e vez dibourc'het,
Hag he zanvez o vont kuit n'euz ger da lavaret.

Ha mar c'hoary d'ezhan konta he arc'hant, a-wechou,
Arc'hant en deuz dastumet gant kemend a boaniou ;
C'hoarzin a ra ar geriz, oc'h hual anezhan ;
Ha mar 'geller, he gigner, oc'h ober goab out-han.

Enn divez, al labourer, baleet leac'h ma karo,
E vez drouk-prezeget, kalz tud hen disprijo :
Ha koulskoude mar teufe da zonjal ann dud-ma :
Diwar breac'h al labourer m'ar bed-holl o veva.

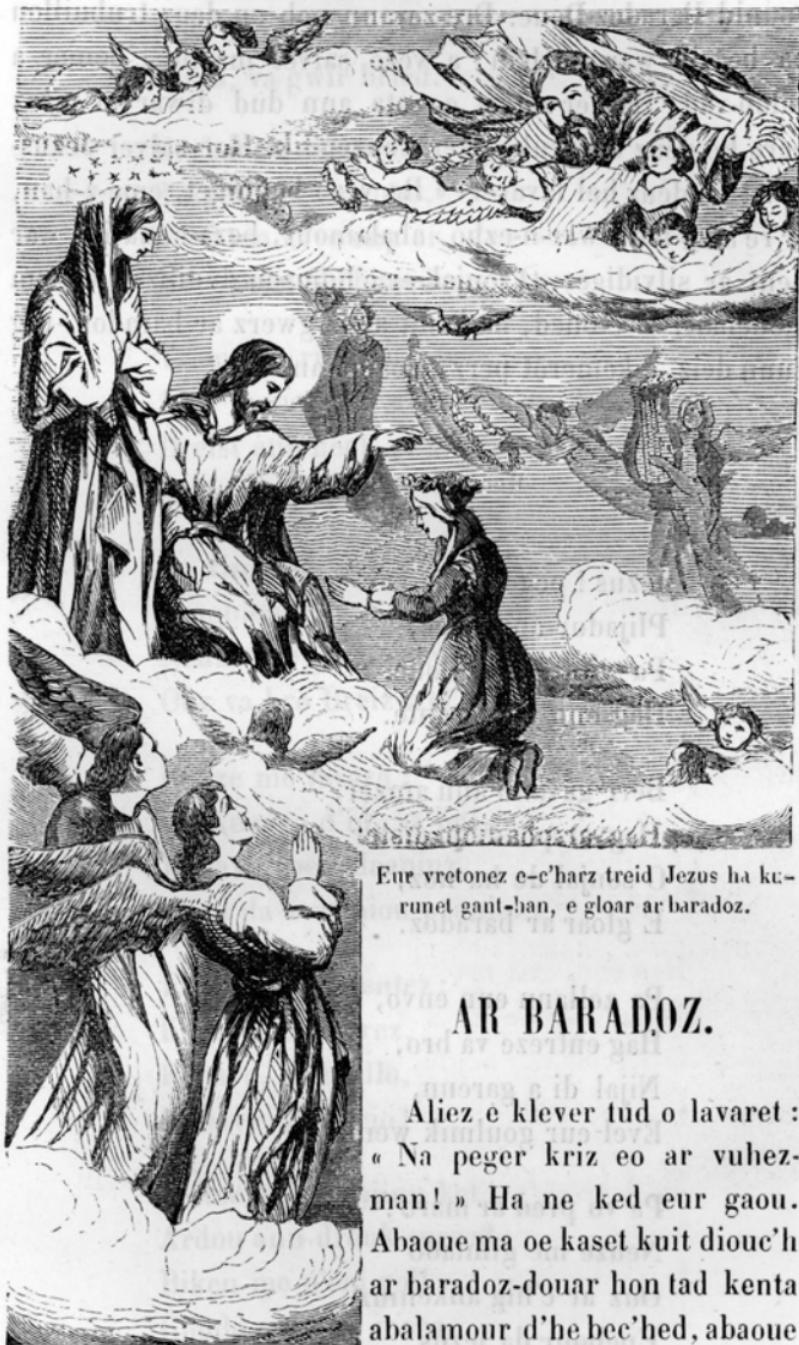
Setu hor buhez, siouaz ! her buhez kriz meurbet,
 Hor stad a zo truezuz, hor stereden ka'el ;
 Hor stad zo poaniuz meurbed ; paouez na deiz na noz !
 Renomp-hi a galoun-vad da vont d'ar Baradoz.

Sant Izidor, o tiştroi diouzh ar park gand he loened, o welet ar baradoz digor,
 en em daol war he zaoulin.

No zo : an-hub han logiez an-zu, tam bhuadez all.
 Ha zell'oz o llor-ded zo'm tortouer le il'ozid, iwwid.
 Pa Ser, a renk he gavont, a skop ouz he welet.

Gand joa e cho
tive usq' unesq' oufay II
h' bet lod oo os-sis deb

Eur vretonez e-c'harz treid Jezus ha ku-
runet gant-han, e gloar ar baradoz.

AR BARADOZ.

Alez e klever tud o lavaret :
« Na peger kriz eo ar vuhez-
man ! » Ha ne ked eur gaou.
Abaoue ma oe kaset kuit diouc'h
ar baradoz-douar hon tad kenta-
abalamour d'he bec'hed, abaoue

ann deiz-se, eo bet red d'he vugale gouzant poan evit gounid Baradoz-Doue. Dre-ze ann neb en deuz trubuillou ha beac'h war-n-ezhan, a vez salvet ma ho c'hemer a galon-vad. Hanter zalvet eo eta ann dud diwar ar meaz pere ho deuz eur vuhez ker reuzeudik. Hor salver Jezus-Krist en deuz hel lavaret : « Ra vez benniget, eme-z-han, ar re a zo tenn war-n-ezho, abalamour, beza e ma int war hent ar silvidigez. O sonjal er c'homzou duduiz-ze en em laouenait, Bretoned, ha kanit aliez gwerz ar baradoz, rag eunn deiz, e kemerot perz e joaiou ann env.

War eunn ton anarezet.

Jesus ! peger braz vo
 Plijadur ann eneo,
 Pa vint dirak Doue,
 Hag enn he garante.

Berr gavann ann amzer,
 Hag ar poaniou dister,
 O sonjal de ha noz,
 E gloar ar baradoz.

Pa zellann enn envo,
 Hag entreze va bro,
 Nijal di a garenn,
 Evel eur goulmik wenn,

Pa vo pred ar maro,
 Neuze me gimiado
 Ouz ar c'hig ankeninz,
 Enebour da jesus.

Gand joa e c'hortoann
 Ann tremen divezan :
 Hast am euz da welet
 Jezus, va gwir bried.

Kerkent a ma vez
 Torret va chadenno,
 M'en em zavo enn er
 Evel eunn alc'houeder.

Tremen a rinn al loar
 Evit monet d'ar c'hloar ;
 Dreist ann heol, ar stered,
 Me a vezou douget.

Pa vinn pell diouz ann douar,
 Traonien leun a c'hlac'hар,
 Neuze me rai eur zell
 Ouz va bro Breiz-izel :

Neuze me lavaro :
 — Kenavo d'id, va bro,
 Kenavo, bed doaniuz,
 Gand da veac'hiou poaniuz ;

Kenavo, paourenteuz ;
 Kenavo, goanerez,
 Kenavo, trubuillo,
 Kenavo, pec'hejo !

Pelloc'h ne zoujinn ket
 Ardou ann drouk-spered ;
 Biken me n'em gollo
 Goude pred ar maro.

Evel eur vag gollet,
 Va c'horf deuz va c'haset
 Ama, dre ann avel,
 Ar glao hag ar riel ;

Maro, te' ar porzer
 A zigor d'in ar ger,
 Pa vruzun gand ann her
 Va lestr oud he rec'hier. —

Abep-tu pa zellinn,
 Kement tra a welinn
 A rai d'am daoulagad
 Ha d'am c'halon mil vad.

Perc'her ar baradoz
 Digor ouz va gortoz,
 Ar zent, ar sentezed,
 Tost d'am digemeret.

Me vo digemeret
 E palez ann Drinded,
 E-kreiz ann enorio
 Hag ar meuleudio ;

Hag eno, evit mad,
 Welinn Doue ann tad
 Gand he vab benniget
 Hag ar Spered meulet.

Me a welo Jezus,
 Enn eur c'hiz dudiuz,
 O lakat war va fenn
 Ar gaera kurunen :

— Ho korvou evuruz,
A lavaro Jezus,
Oa tensorio kuzet
ENN douar benniget.

Evel grizio roz-gwenn,
Pe lili pe spern-gwenn,
E kornig eul-liorz,
Ed hoc'h e-kreiz va forz ;

C'houi zo, er baradoz,
Evel bokedou roz
A zivleun d'ar mare,
Hag a vleun adarre. —

Evit poanio dister,
Evit ankenio berr,
Ni a vo peet mad
Gand Doue, hor gwir dad.

Kaer a vezogwelet
Ar Werc'hez benniget,
Gand daouzek stereden
A ra he c'hurunen.

Gwelet a raimp ouspenn,
Gant ho peb a delen,
Aele hag arc'haele
Holl o veuli Doue ,

Gwelet a raimp-ni c'hoaz
Leun a c'hloar, leun a c'hraz,
Hon tado, hor mammo,
Hor breudeur, tud hor bro,

Ann holl eledigo
 War ho eskeligo,
 Ker mignon, ker ru-benn,
 A nijo dreist hor penn;

A nijo dreist hor penn,
 Evel eunn hed gwenen
 Enn eur parkad bleunio,
 Son ha c'houez-vad gant-ho.

Euruzded heb he far !
 O sonjal me ho kar,
 C'hui a ro d'in dizoan
 E poanio ar bed-man !

Ann itron Vari hag ar m'bik Jezus.